

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammaticae.) Pauli Naeoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Caput I. Qualis Charitas in statu innocentiae fuisset: & quoniam tam exacta post peccatum haberi non potuit; ex illius defectu, de origine Juris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

Justi namque experimentum est unicum, actio cum proximo. *Non enim amare Deum potes, quem non vides, si proximum odisti, quem vides.* Et si Deum verè amas; nempe bonum tuum; necesse est, ut ames proximum: qui æquè tecum ad amandum eum factus est. Nam quæ tertio congruere tenentur, inter se congruant necesse est: Amorem ergo Dei, Amor proximi necessariò consequitur.

Itaque exactè habenda est.

Diligamus itaque invicem. Nam plenitudo legis, dilectio. Quam nisi habeam, (inquit Apostolus) nihil sum: nihilquè profunt reliqua virtutum officia. Et cum à Discipulo Christi peteretur, cur eam toties ingeminaret; quia præceptum Domini est, inquit: & si solum fiat, sufficit. De hac igitur libro hoc agam: & quâ ratione exactè præstari possit; tribus Capitibus ostendam.

C A P U T I.

Qualis Charitas in statu innocentiae fuisset: & quoniam tam exacta post peccatum haberi non potuit; ex illius defectu, de origine Furis.

Causa adfertur cur inquirenda est charitas primitiva.

DE Charitate dicturo, operæpretium imprimis videtur indagare: qualis Virtus ista fuisset, in sua Origine, & velut fonte, id est, in statu innocentiae. Cùm

Cùm nempe homo, nulla labe infectus, imitator fuisset divinæ bonitatis: eam erga proximos exercendo. Operæpretium hoc inquam inspicere: quò in statu hoc, multifariam vitiatæ Charitatis; primitivam illam, quàm maximè æmulemur: ut ex defectu ejus ortum Jus, ad illam, quoad fieri potest, revocemus: aptemusquè. Dicam igitur hoc Capite tria. *Tripartitò ostendam statum Charitatis primitivæ. ta capitis* Deinde deducam illam *talem post peccatum divisio.* *subsistere non potuisse.* Tertiò illam, *inducto Fure, sarcire,* ac reparare, necessarium fuisse evincam.

PARS CAPITIS PRIMA.

De Statu Primitivæ Charitatis.

COgitanti itaque *de Primitiva Charitate*, in mentem primùm venit: illam, *Charitas primitiva*, tres dotes, quibus & perficeretur, & conservaretur, necessariò habituram fuisse. Nempe, lubentem inter se *æqualitatem*: Rerum omnium *Communitatem*: Omnis oneris à se vicissim exigendi *Immunitatem*. Optimè enim Charitas mutua retinetur, primùm inter pares: deinde nihil ut suum usurpantes: postremò nihil à se vicissim velut debitum requirentes. Paritas seu *Habuisse* *æqualitatem.* *Æqualitas prima genitrix Charitatis.* Cùm *tem.* *namquè naturaliter se quisque amet; ideo & sibi*

sibi similem : id est parem & æqualem. *Nam in illo seipsum.* Unde illud : quòd Amicitia pares aut accipiat , aut faciat.

Communitatem.

Communitas deinde , altera ejusdem origo. Cùm enim præcipua dissidii causa esse soleat , à pluribus usurpatio ; rei alicujus , quæ pluribus non potest sufficere ; ideo inductâ Communitate , & provisâ cunctis æquali sufficientiâ , (quæ necessariò fuisset in communi vita)

Immunitatem.

Charitas facile constabit. Immunitas denique auctrix Charitatis erit. Quia gravis & servilis , ideoquè odiosa est , exactio debitæ obligationis : quâ sublatâ , Charitas manet , sponte ac liberè supplens , quod extorquebat obligatio.

Ea dotes faciles innocentiæ.

Porro triplex hæc dos Charitatis , facile in statu vitæ innocentis , haberi potuisset. Nam *Æqualitas* manasset : primùm *ab Æqualitate Conditionis* , quâ creti sumus : & per quam , omnia habuissimus æqualia : Deinde *ab eximia quadam bonitate* : quæ non permisisset , viribus parare potestatem : quæ naturaliter cuique in se tantum est , eaque libertas vocatur.

Quòd in singulis ostenditur

cùm *sibi quisque adultus ad omnia suffecisset* : (prolem enim teneram excipio) opus non habuisset alieno obsequio. Communitas item omnium rerum , facile constitisset. Nam occupatio , & dominium , & possessio , inutilis prorsus foret : cùm eam suffi-

sufficientia, & parabilitas rerum, sponte
 provenientium, superfluum fecisset. De-
 nique Immunitas mutua foret: & extor-
 sio obligationis necessariò cessasset. Cùm,
 ut alter alteri munifex esset: nec ullius ne-
 cessitas egeret: nec quisquam exigeret:
 sed voluntati tribuentis relinqueret. Quan-
 quam nec tribuere opus foret: cùm in
αὐταρξία cujusque, benevolentia tantùm, Sui suffi-
 vix beneficentia, locus esset. Et hic fu-
 cientia.
 turus fuisse videtur, status exactæ ac con-
 Itaque ut
 summatæ Charitatis. In quo, lege, aut
 scripto
 scripto jure opus non fuisset: cùm sine
 jure opus
 non fuis-
 set.
 malâ libidine, & concupiscentiâ, eoque
 fine pœna, aut coercitione, agere po-
 tuissent.

PARS CAPITIS SECUNDA.

De Impossibilitate Primitivæ Charitatis.

CORRUPTO verò, per peccatum primi
 Parentis, genere humano: nullo mo-
 do, ejusmodi Charitas, potuit retineri.
 Nam in pœnam peccati, invasit Nos, pri-
 mum *Infirmitas*: dum pulverem Nos ef-
 fe; facilem dissipari, primo Parenti à
 Deo dictum, & simul factum est. Deinde
Indigentia, dum ab eodem sterilem alendis
 Nobis terram, spinas tantùm & tribulos
 suapte germinantem, accepimus. Postre-
 mò *Labor accessit*, cùm in sudore vultus,
 pane vesci, jussi & damnati sumus. Hæc
 tria

*Hac di-
ctas dotes
sustulere.*

tria verò Æqualitatem exuere, proprietatem quærere, obligationem pacisci, cöegerunt.

*Sed sub-
venit in-
firmitati
potestas.*

Etenim ad *auxilium Infirmitatis*, necessariò *debilioribus* ferenda: *validioribus* verò ad *maiores commoditates*, viribus paranda: & ne privatim parta, *nimiùm excresceret*, tandem, consensu, Civitati deferenda fuit potestas. Tollenda verò Æqualitas, per quam Charitate cessante, nec hospes ab hospite tutus, nec sibi sufficiens quisquam erat.

*Indigen-
tia domi-
nium.*

Deinde: Cùm etiam *non sufficerent* nobis, quæ ad usum vitæ pertinent, ea verò, naturæ seipsam conservantis ductu, *acquire quisque sibi mallet, quàm relinquere alteri*: In communi omnium Indigentia, *ad occupationem ventum est*: ut quod quisque primus manu apprehendisset, vel pede calcatum limite signasset, id ei, eripere alteri, fas non esset. Ita necessariò Communitas, (aucto præsertim genere humano, & non habente sufficientiam) paulatim sublata, rerum omnium, quæcunque occupari potuerunt.

*Laboris
obligatio
seu opis
alienæ
exactio.*

Tertio denique: Quia *labor gravis, & onerosus* nimiùm erat; nec suus cuique sufficiebat; *obligatione varia*, ad operas præstandas, fructus ex iis tribuendos, ac communicandos, se mutuò obligare, ac *obstringere, & promissa, pacta, Contractus,*

ctus, exactè exigere, necesse fuit: Immunitate sublata. Præsertim cùm etiam conjunctim, & in commune laborem impendere non minùs grave foret. Nam opera in rebus parandis, & usus in consumendis par omnibus esse debuisset: quod deficiente Charitate fieri non poterat.

Ad hanc corporis miseriam, quæ Charitatem illam Primitivam, ægrè permittit retinere, accessit illa, quæ animum *corruptit, triplex Concupiscentia: auxitquè* Ex concu-
piscencia
Charitatis
noxæ. immensum *impedimenta, mutue dilectionis.* Per hanc etenim, non contenti homines, necessitati subvenire; ultra ejus exigentiam, appetière inania, & superflua, id est mala. Illecebras nempe Corporis, blandimenta fortunæ, & inanis gloriæ, fastus, & elationis varia nutrimenta: quæ fat, retegendo vitia, quibus scatet genus humanum, recensui. Ita Avaritiâ præcipuè, & Ambitiô Charitatem sustulit: Et fere
interitus. *rupit concordiam: vim & bellum intulit: & exinde Æqualitatem, Communitatem, Immunitatem penitus extinxit.* Quæ non extinguenda omnino erant, sed ad certum modum & temperamentum, reducenda.

PARS

PARS CAPITIS TERTIA.

De necessitate Juris scripti, ad Societatem Civilem (cujus origo ostenditur) retinendam.

Jus institutum reparavit Charitatem.

Facit ergo hoc & præstat Juris scripti institutio. Quæ necessariò subsequi debuit, *potestate, & obligatione introducta.* Nisi enim hæc jure temperata essent, perpetuum diffidium, bellum, & dissociatio generi humano imminebat. Si enim liberum cuique fuisset, subjugare quos vellet, occupare quæ vellet, adstringere quocunque modo vellet, vi & armis omnia agerentur. Cùm præsertim par quoque libertas esset, renitendi & resistendi, & fas tam propulsandæ violentiæ, quàm inferendæ. Itaque æterna semper odia mortales gererent, nec coeptus unquam cederet ex animis furor, & arma fortior ac felix teneret, infelix verò ac victus studio ultionis nova compararet. Ac denique ferina vita & belluina rabies, & interitus Societatis, inter homines, jure non constituto esset.

Alioqui fera vita hominum fuisset.

Societatis civilis ortus, progressus, & consummatio Porro Societatis origo, est, *mutua sui indigentia: illitium sermo: initium proles: progressus familia: consummatio Civitas: ejus autem anima Jus.*

Summatio His inquam gradibus crevit forma Civitatis,

vitatis, & hinc petenda est intima ejus *Causam*
causa. Quia enim mutuæ opis Indigentia *habet In-*
inter nos evidens erat; (Cum uti supra *digentiã*
dixi, infirmam, omni præsidio destitu- *mutuam.*
tam, rerum externarum egentem, con-
ditionem fortiti sumus) Ideo nisi com-
muni ope ac viribus fulciremur, interire
nobis necesse foret. Quemadmodum au-
tem membra singula, varia functione ac
ministerio, usui & commodo sunt toti
corpori: Ita diversa multorum officia,
munia, operæ, artes, labores in commu-
ne Societati consulunt: se vicissim juvant:
& Socialem vitam, omnino expetibilem *Instru-*
faciunt. Præsertim verò cum accedat, *mentura*
non aliã causã, quàm colloquii & conver- *ejus ser-*
sationis datus nobis sermo: quo ad Con- *mo.*
sociationem & commercium allicimur,
alioqui frustra eo instructi, à Natura seu
Deo. Hinc & literæ inventæ, quibus, ab-
sentibus etiam, immo & posteris loqui-
mur, & memoriam majorum retinemus.
Conamurquè earum beneficio, velut
præsentes conjunctosquè habere, qui e-
rant, & qui fuere. Tanta est consociatio-
nis appetitio. Initium Societatis Prolem *Initium*
feci. Etenim conciliante naturã, prima *sumit à*
est inter Parentes, & Natos, caritas. Ea *prole.*
verò jubet, quod genitum, fovere, cu-
rare, educare. Incipit itaque exinde, ho-
mo non solus esse: nec sui tantum curam
gerere,

Unde Fa- gerere, sed Societatem inire, è qua, pro-
milia. dit Familia. Quæ ex Matre, Patre, Filio,
 & Servo constat & domum, variè aucta
Et demùm facit. Deniquè ex Confociatione Familia-
Civitas. rum, Vicus, Oppida, Urbes, ex illis
 verò mutuo fædere vinctis, & communi
 rectore, ac formâ certâ summi imperii
 constitutis; Magna illa unius populi Ci-
 vitas ortum habet. Cujus animam dixi
 jus esse. Ut enim eo fruamur, violentiæ
 ac injuriæ securi; multitudo, in unius
 populi corpus, coaluit.

Jus ad *Jus verò*, (prout rectè divisit, si factæ
personas divisioni institisset, eamquè sensu alio po-
est pote- fuisset Justinianus:) *vel ad personas perti-*
stas. *net, vel ad res, vel ad Actiones.* Personis
Ad res respondet *Potestas*: rebus *dominium* seu
dominium possessio: *Actioni Obligatio*. Hæc tria,
 inquam, ad certum modum jus redigit,
Ad A- ordinatquè. Ita ut & sarciri possit Char-
ctiones *tas, societasquè retineri: & nihilominus*
obligatio. ad conservationem sui sua cuique constare
 commoditas.

Has par- Hasce autem humani juris partes, spe-
tes juris ciesquè, introductas, ut ostensum; ne-
saxit cessitate ipsa *comprobarvit Deus præscripto*
Deus *Decalogo* *Decalogi* Hebræis quidem tantùm primitus
 dato: Sed etiam & Christianos meritò
 obligante. quippe cùm socialis vitæ vim
 totam exactè contineat. Nam post capi-
 ta, quæ *ad Deum & pietatem pertinent;*
 pri-

primum nempe & tertium; reliqua recensitas juris species evidenter complectuntur. *Ejus præcepta ad potestatem pertinentia.*
Ad potestatem enim refertur imperatus *capite quarto honor parentum: id est majorum superiorumque*; & qui nostro bono & commo nobis præfunt: omnes enim hi merito vice parentum habendi: debeturque iis ex hoc præcepto, veneratio & obsequium. Deinde eodem pertinet, & *prohibitio occidendi, capite quinto*. Nam dum vis iniqua arcetur, & violenta potestas contra fas usurpata vetatur, hoc ipso legitima constituitur. Quinimo & *adulteria capite sexto ideo vetita*, quia per illa naturalis potestas (de qua mox) violaretur: ac interiret. Hæc sunt quæ potestatem spectant. *Ad dominium verò & possessionem firmandam, furta prohibentur & alieni omnis concupiscentia: capitibus septimo, nono, & decimo*. Denique *ad obligationem stabiliendam, capite secundo, sancitur juramenti religio*: dum vanum seu irritum vetatur. Tum verò octavo *fides & veritas*, id est fundamentum sponsionum præcipitur: dum falsidicum testimonium prohibetur. Atque ita tota, quod *Ob tantam auctoritatem teneri hoc jure.*
 juris humani ratio, divina auctoritate constituta firmataque est: & tabulis illis (ut Tertullianus loquitur) coelestis edicti, & sanctissimæ legis sancito, potestas, dominium, ac obligatio appro-
 F ba-

pro-
 ilio,
 ucta
 ilia-
 illis
 nuni
 perii
 i Ci-
 dixi
 ntia
 nius
 actæ
 o po-
 erti-
 onis
 feu
 ria,
 git,
 mari-
 inus
 tare
 spe-
 ne-
 ripto
 litus
 eritò
 vim
 api-
 ent;
 pri-

bata. Ideoque meritò teneri nos hisce vinculis oportet, quæ necessitas invexit, Deus probavit, & Juris institutione retinere, certo modo, ac ratione injunxit.

C A P U T I I.

Ostenditur quid sit Jus, & quotuplex, & quales esse inter homines debeant, recensita ejus partes, & Species.

Definitio Juris. **P**Atet apertè ex antecedenti Tractatione, *Jus* ita commodè definiri posse: ut sit *Regula conservanda inter homines Charitatis*, seu Societatis: idquè post introducta in usum ea, quæ ei repugnare videntur.

Origo ab æterna Dei lege. Hujus Regulæ fons est & origo, Verum: quod inest Divinitati, velut lex quædam æterna & immutabilis *Recti ac boni*: à qua tota Juris ac Justitiæ natura manat ac derivatur. Partim enim æternam legem hanc, *Quæ partim nobis insita.* ejusquè rationem, Deus, naturæ rationali, dum eam crearet, indidit: (alioqui rationalis non esset, si rationis istius expertus esset:) unde fluxit illa ante peccatum nobis insita, & post peccatum non penitus extincta, Notio, eorum, quæ naturæ nostræ conveniunt: Exinde verò ortum, quod vocatur *Jus naturale*. Partim voluntario sancito nobis promulgavit: unde *Jus Divinum*, quod vocant *Positivum*.

Partim promulgata.